

صبح ایران

فرهنگی، هنر و رسانه

جریان روشنفکری در انقلاب بی تاثیر بود

سینا واحد در گفت‌وگو با «جام جم» می‌گوید اگر امام خمینی^(ع) نبود اقدامات سایر گروه‌ها نمی‌توانست برای شاه خطر ساز باشد

صفحه ۱۰

سیاه‌ترین جنایت علیه رسانه

در گفت‌وگو با چهره‌های رسانه‌ای ابعاد اقدامات رژیم صهیونیستی علیه خبرنگاران را بررسی کرده‌ایم

۸۱۰

کلید خلق کمدی‌های پرمخاطب

شاخصه‌های مهم در خلق محتوای سرگرم‌کننده و ماندگار را در طنز تلویزیونی بررسی کردیم

۷۱۰

در رادیو باید عاشق بود

با لیدا عرفانیان که سعی دارد برای رادیو نیروهای تازه نفس و خوش ذوق تربیت کند، گفت‌وگو کردیم

۶۱۰

زاویه دید

معراج در قعر زندان

جهاد فرهنگی امام موسی کاظم^(ع) در عرصه هدایت‌گری تا لحظه شهادت تداوم داشت

خودبیش از گذشته احتیاط‌کننده به همین خاطر، امام هفتم هم در سلوک و منش خود تقیه را پیشه کرده بود و شاگردان، اصحاب و نزدیکان را به تداوم این شیوه سفارش می‌کرد اما این رویکرد به هیچ وجه مانعی از آن نبود که در کوران تکاپوهای فرهنگی و فکری مکاتب مختلف دست از روشنگری بردارد.

مراجعه به برخی از منابع تاریخی روایی حاکی از آن است که ایشان با بسیاری از علمای یهودی، مسیحی و سایر جریان‌های فکری مباحثات و مناظرات متعددی داشت و حتی در گفت‌وگو با خلفای عباسی هم از هیچ تلاشی برای مشروعیت‌زدایی از حکومت آنها فروگذار نبود.

همان‌طور که گفته شد ساختار خلافت برای جلوگیری از هر حرکت اعتراضی با کمک زور و اعمال قدرت در پی آن بود که همه جریان‌های معترض را تحت کنترل خود درآورد و از همین رو، جامعه شیعی به عنوان یک گروه مخالف با خلافت عباسی بیش از دیگر گروه‌ها در معرض انواع و اقسام فشارها قرار داشت اما با این وصف و به رغم همه تنگناهای موجود امام کاظم^(ع)

تلاش‌های ایشان معطوف به تشریح معارف قرآنی و سنت نبوی و ولوی و تبیین امامت، توضیح اسلام ناب و تفسیر درست قرآن و ارائه تصویری روشن از معرفت اسلامی است. از طرفی با توجه به این‌که دنیای اسلامی در آن مقطع زمانی درگیر مباحث مختلف کلامی، حدیثی و فلسفی بود تلاش گسترده‌ای از سوی این امام همام صورت گرفت تا موضوع امامت و حاکمیت سیاسی در جامعه اسلامی آن زمان درست تبیین شود.

تردید نیست که یکی از مهم‌ترین مسئولیت‌های رهبران راستین و پیشوایان واقعی دین اقامه قسط و عدل بود تا زمینه برای تشکیل جامعه نمونه اسلامی با اهدافی و برنامه‌ای که از سوی پیامبر اعظم ترسیم شده بود فراهم شود. نگاهی به جهاد علمی و فرهنگی امام موسی کاظم^(ع) در عرصه هدایت‌گری نشان می‌دهد که این مسیر تا لحظه شهادت ایشان تداوم پیدا کرد.

فضای خفقانی که در آن دوره حاکم بود، می‌طلبید که جامعه شیعی برای ادامه حیات سیاسی و فرهنگی

روز شهادت مروج دین و پیشوای مبین امام موسی کاظم^(ع) است. مقتدایی که در روزهای آخر عمر شریفش از سر شب تا به سحر در گوشه زندان ظلم و جور حکومت عباسی به عبادت مشغول بود و پروانه صفت سوخت تا آتش هدایت خلق را زنده نگاه دارد. این یوسف زندانی در چاه کینه و عناد حاکمیت جور و بیداد چه زمانی که در کنار مردم بود و چه زمانی که عموم از شمع وجودش در محرومیت بسر می‌بردند مصدر ایمان بود و منبع احسان و با روشنگرهایش چراغ هدایت جریان شیعی را بر می‌افروخت.

این امام همام در دوران رهبری معنوی ۳۵ ساله جهان تشیع (از ۱۴۸ تا ۱۸۴ هجری) با چهار خلیفه عباسی که هر کدام در دشمنی با اهل بیت گوی سبقت را از هم می‌ریبوند و از سوی دیگر دنیای اسلام باتوجه به فتوحات گسترده خلافت با افکار و عقاید متعددی سروکار داشت و همین مسأله هم زمینه شکل‌گیری مکاتب فکری و فلسفی زیادی در جامعه اسلامی پدید آورد.

باین وصف، سیطره قدرت و ارباب ظلم و جور شرایطی را فراهم کرد تا بسیاری از دانش‌ها و علوم زمانه از شعر و ادبیات و هنر گرفته تا حتی فقه و حدیث هم در خدمت اربابان قدرت درآید.

از سوی دیگر حکومت منصور، مهدی، هادی و هارون خلفای چهارگانه عباسی که در آن زمانه به واسطه گسترش سرزمین‌های اسلامی بر قسمت زیادی از جغرافیای دنیای آن روز حکومت می‌کردند تمامی تلاش خود را به کار می‌بستند تا صدا و اعتراض سیاسی و فرهنگی را در نقطه خفه کنند.

طبعاً در چنین شرایطی تنفس در فضای سیاسی و حتی فرهنگی جامعه اسلامی برای اهل بیت^(ع) و پیروان آنها بسیار سخت و دشوار بود و در کنار همه تنگناها، ائمه اطهار با کیاست و فطانت تلاش می‌کردند تا از هر فرصتی برای بسط فرهنگ دینی بهره‌برند.

در همین زمینه امام موسی کاظم^(ع) با جهاد مستمر نقش بسیار مهمی در بسط مباحث عملی و کلامی داشت و در طول امامت ۳۵ ساله آن امام بزرگوار عمده

یادداشت

سیاه‌نمایی به بهانه هنر؛ ممنوع!

مقام معظم رهبری اخیراً فرمودند هرگونه مطالب و سخنانی که باعث انتشار احساس یاس و نومیدی شود و به فضای نومیدی در داخل کشور دامن بزند نه تنها حرام است، بلکه باید از چنین منفی‌بافی‌هایی جلوگیری شود.

از یک سو، منطقه ما در وضعیت جنگی به سر می‌برد. از سوی دیگر دشمنان ما در خارج از کشور گفتمان بدخواهانه‌شان را ادامه می‌دهند و با سخنان و ادبیات نومیدی‌پراکن خود سعی در ضربه‌زدن به نظام و انقلاب دارند. در چنین وضعیتی باید اذعان کرد که هر صدایی در داخل بخواهد دل مردم را خالی کند، حکم همکاری یا همگرایی باید خواهران نظام و کشور را در دو هیچ جای عالم با چنین چیزی کنار نمی‌آیند و آن را تحمل نمی‌کنند. بنابراین سخن مقام معظم رهبری یک اصل شناخته‌شده و پذیرفته شده بین‌المللی است و در فضای کشاکش و وضعیت‌های حساس، هیچ کشوری هرگز اجازه نمی‌دهد برخلاف مصالح ملی و میهنی از سوی منتقدان، دشمنان یا بدخواهان به‌ویژه از رهگذر نظام رسانه‌ای در داخل مرزها اقدامات نرم یا سخت صورت پذیرد. رسانه‌ها طبعاً موظفند روحیه مردم کشور را ارتقا ببخشند و تضعیف روحیه

از کارهایی است که به‌ویژه با وضعیت و شرایط کنونی کشور ما با هیچ منطق و خردی سازگاری ندارد. حضرت آقا اخیراً (دیدار با برگزارکنندگان کنفرانس شهدای کاشان) فرمودند که پیام را باید با هنر و ساختار هنری به مخاطبان عرضه کرد. «صبر و شکر مادری که فرزندی یا فرزندان خود را در راه خدا داده است، قابل توصیف نیست اما نشان دادن این درس‌های اعجاب‌آور در قالب کارهای هنری ممکن است». به فرموده ایشان: گفتن با عمل کردن خیلی فرق دارد؛ شما آن عمل را با کار هنری باید منعکس کنید و به‌ویژه نشان بدهید؛ هنر همان‌گونه که حضرت آقا فرمودند: فقط حرف نمی‌زند و پیام و شعار نمی‌دهد بلکه نشان می‌دهد، می‌نمایاند و به زیبایی هرچه تمام‌تر روشنگر است. در دهه فجر، جشنواره‌های مختلفی در عرصه‌های گوناگون هنری برگزار می‌کنیم. در این برگزاری‌ها (از تولید تا ارائه)

باید هشیار باشیم که هرگونه سیاه‌نمایی مانند بازی در زمین دشمن است و به یاس و نومیدی نباید دامن زده شود. نومیدکردن جوانان، اعراف در سیاه‌نمایی زیر نقاب انتقاد یا ساخت فیلم‌های اجتماعی با مضامین یکسره سیاه و نومیدی‌پراکن، تخطی از این امر مهم است. رواج دادن و مثبت‌نمایدن مؤلفه‌هایی مانند بیعت نافرمانی مدنی یا مقوله مهاجرت به خارج یا... صلاح نیست و در شرایط فعلی چونان جرم تلقی می‌شود. نباید به بهانه نقد و طرح مسائل اجتماعی به گونه‌ای عمل کنیم که کارمان به دستاورد یا هنر برانداز تعبیر شود. باید مردم و روحیه‌شان را دریا بیم. حفظ روحیه مردم و ارتقا دادنش از اهم مسائل است. برخی صداها شنیده می‌شود که جذب هنرمندان اولویت دارد و در این راستا به گونه‌ای رفتار می‌کنند که انگار بین هنرمندان شکاف و شقاقی به وجود آمده که می‌انگازند باید هنرمندان را در ریایم و آنها را یکپارچه کنیم و با جذب‌شان به نظام بکوشیم وفاق ملی ایجاد کنیم! اصل در این باره این است که افکار عمومی مردمی را در نظر بگیریم و صنوف هنری را جذب جشنواره‌ها کنیم؛ به‌ویژه چهره‌هایی را باید به جشنواره‌های فجر جذب کنیم که خلاق و پرامید و جوانند و این که برخی از جشنواره فجر قهر کرده‌اند، باید آنها را به خودشان واگذاشت. مردم را باید جذب جشنواره‌ها کرد، روحیه و نگاه و امید مردم را ارتقا داد و نمی‌توان با نومیدکردن امید مردم، به دستاورد خوبی رسید. برای آشتی دادن چند اپوزیسیون نمی‌توان نظام و دستاوردهایش را زیر سؤال برد. باید حواس‌مان باشد! هشیار باشیم که با برخی آثار در جشنواره فیلم فجر نباید روحیه مردم را تضعیف کنیم چون امیدشان را کم‌رنگ می‌کند. نباید آشتی‌کنان صنوف هنری یا جشنواره‌ها را به قیمت نشر و پخش آثاری پذیرفت که به نمایش سیاه‌نمایی می‌پردازند. باید آثاری را حمایت و منتشر کرد که نقاط قوت را نشان می‌دهند و امید به بهبود اوضاع را در خردمندان و منطقی می‌نمایانند و امید عمومی را می‌افزایند. ان شاء...!

علیرضا سرخشیان نویسنده و پژوهشگر